

שחיתות של קצין מהמנהל האזרחי

רס"ן יוסף היה אחראי למתן היתרי כניסה לישראל לתושבי אזור בית לחם. בשנת 2012 הציג רס"ן יוסף לפלסטיני מן האזור להנפיק עבורו היתרי כניסה תמורת תשלום; השניים פעלו באופן שיטתי ולאורך זמן להנפקת היתרים ולהעברתם לידי פלסטינים שביקשו להיכנס לארץ כדי לעבוד. בתמורה קיבל רס"ן יוסף 2,000-4,000 ש"ח לכל היתר, ובסך הכול כ-250,000 ש"ח. בחלק מהמקרים היה רס"ן יוסף שותף לזיוף מסמכים שנדרשו לשם קבלת היתרים. נגד רס"ן יוסף הוגש כתב אישום בשורה ארוכה של עבירות חמורות, ובהן לקיחת שוחד, חריגה מסמכות עד כדי סיכון ביטחון המדינה, סיוע לכניסה לישראל, קבלת דבר במרמה, מרמה והפרת אמונים והתנהגות שאינה הולמת. בין השאר נטען כי הוא חרג מן הפקודות והנהלים המקובלים בהנפקת היתרי כניסה לישראל מבלי שנתמכו במסמכים הנדרשים; בכך שהנפיק אישורי עבודה לפועלים פלסטינים, ולעיתים העסיק אותם בביתו והלין אותם בתחומי יישוב מגוריו; ובכך שביצע עסקים עם תושבי האזור שבו שירת. עוד נטען, כי לאורך התקופה האמורה נרקם בינו לבין שותפו הפלסטיני קשר החורג מגבולות המקובל, שיש בו משום ניגוד עניינים מקצועי ממשי ופגיעה אנושה באמון הציבור.

בית הדין של מחוז מטכ"ל הדגיש כי מעשיו של רס"ן יוסף פגעו בפגיעה קשה בשמו הטוב של צה"ל ובתדמיתו, ואף הדגיש את הסכנה הטמונה במעשיו לביטחון המדינה. מנגד, התחשב בית הדין בנסיבותיו האישיות של יוסף, בהיות רעייתו בת למשפחה שכולה, בתרומתו לצבא ובפגיעה הכלכלית הכרוכה בעצם הרשעתו בפלילים ושהותו במאסר. בית הדין הטיל עליו חמש שנות מאסר בפועל לצד מאסר על תנאי, קנס והורדה לדרגת טוראי. בקשת התביעה להטיל עליו עונש של גירוש מן הצבא - נדחתה.

התביעה ערערה על קולת עונש המאסר בפועל, על שיעור הקנס ועל הימנעות בית הדין מלהורות על גירושו של רס"ן יוסף מן הצבא. שופטי בית הדין הצבאי לערעורים קבעו כי **מעשיו של רס"ן יוסף, בראש ובראשונה בשל תפקידו, מעמדו ודרגתו, פגעו בשמו הטוב ובתדמיתו של צה"ל ושחוק את דימוי הצבא ומפקדיו בעיני הפלסטינים, הנזקקים לשירותי המנהל האזרחי.** עם זאת, ואף שמדובר במעשים קשים וחמורים, נקבע כי אין להתערב במשכו של עונש המאסר בפועל שגזר בית הדין המחוזי, משום שפלל השיקולים הצריכים לעניין נשקלו ואוזנו.

אשר לעתירת התביעה לגרש את יוסף מן הצבא, הודגש כי הגירוש מן הצבא הוא עונש נדיר וחריג בחומרתו, שהשלכותיו כפולות: נלווה אליו הן ממד של קלון וביזוי והן ממד של פגיעה כלכלית מובהקת. על פי ההלכה הצבאית, עונש של גירוש מן הצבא מתאים במקרים של הרשעה בעבירות העלולות לפגוע במישרין או בעקיפין בביטחון המדינה במובנו הרחב של מושג זה, או בעבירות המגלמות יסוד בולט של חרפה או של קלון עד כי הדעת אינה סובלת שאותו אדם ימשיך להימנות עם המסגרת הצבאית. במקרה של רס"ן יוסף נקבע כי אי אפשר להצביע באופן מובהק על פגיעה ממשית בביטחון המדינה, משהתברר כי הוא התיר כניסה לישראל רק למי שלא נפסלה כניסתו מטעמי ביטחון או מטעמים אחרים. בשל כך, ובשל הפגיעה הכלכלית הנוספת הטמונה בעונש זה לבני משפחתו של רס"ן יוסף, החליטו שופטי בית הדין הצבאי לערעורים לדחות גם את עתירתה זו של התביעה.

ט/14/1031 **התובע הצבאי נ' רס"ן יוסף** (2016)
 אב"ד: אל"ם הלר; שופטים: סא"ל נוריאל, סא"ל כהן

ע/8/16 **התובע הצבאי הראשי נ' רס"ן יוסף**;
 פסק הדין ניתן ביום 2 במרץ 2017; אב"ד: האלוף פיילס, נשיא בית הדין;
 שופטים: אל"ם קארו, סא"ל נויטל

ניצול יחסי מרות - כישלון ערכי פיקודי

"מערכת היחסים האינטימית, שנרקמה בין [...] מפקד בכיר לבין חיילת צעירה, הנמצאת תחת פיקודו, אסורה בתכלית. מובן, שאין בעובדה, שמעשיו של המשיב נעשו בהסכמת רב"ט ש' כדי להצדיק הימנעות מפגיעה בדרגה [...] כמפקד בכיר בצה"ל היה על המשיב להוות דוגמא ומופת לפקודיו. הוא נשא בחובת אמון כלפי פקודותיו לשמירה על כבודן ושלמותן גופן ונפשן. חלף זאת, פעל המשיב באורח פסול, בניגוד גמור ליישום המתבקש של ערך כבוד האדם. זאת, תוך חתירה תחת מושכלות היסוד של דוגמא אישית, הנתבעת מקציין - קל וחומר, מפקד בכיר. אכן, היותו של המשיב מפקד בכיר מעצימה את חומרת המעשים ומצביעה על עוצמת הכישלון, בשים לב לפער הטבוע הקיים בין מפקד כה בכיר לחיילת צעירה".

(ע/15/1 התובע הצבאי הראשי נ' אל"ם אברגיל (2015))

ניצול יחסי מרות לשם השגת טובות הנאה מיניות הוא נורמה פסולה שיש להוקיעה מן השורש. ביחס שבין מפקד בכיר לפקודתו טבוע באופן אינהרנטי חוסר שוויון תהומי: "בצד אחד עומד המפקד [...] הסמכותי, שכל הסובבים סרים למרותו ולמוצא פיו, כשפער של מעמד, דרגה, גיל וניסיון מפרידים בינו לבין העותרת. בצד השני ניצבת חיילת צעירה, חסרת ניסיון, במפגש ראשון עם מסגרת זרה וחדשה מחוץ לבית, מסגרת לא וולונטרית שבה היא נתקלת בהיררכיה צבאית ברורה ובמפקד העומד בראשה" (בג"ץ 1284/99 **פלונת נ' ראש המטה הכללי** (1999)). הפסיקה עמדה על כך שבנסיבות אלה, עלולה מערכת היחסים שבין מפקד בכיר לפקודה "להוות קרקע להצמחת עשבים שוטים של ניצול לרעה של סמכות ומרות" (עניין **פלונת**).

למרות המלחמה שמנהל הצבא בנושא, לאורך השנים נדרשו בתי הדין הצבאיים לדון בעניינים של קצינים בכירים שסרחו והועמדו לדין בעקבות מעשים על רקע מיני כלפי פקודים, אשר נעשו מתוך ניצול יחסי מרות. על אף שירות צבאי ממושך ותורם, ונקודות זכות רבות שצברו בלחימה עזה, ובסיכון חייהם לשם הגנה על ביטחון המדינה ותושביה, כישלונם המוסרי, אשר ביטא כישלון פיקודי וערכי, חייב הטלת עונש של הורדה בדרגה. לעונש זה נלוות, על פי רוב, גם השלכות כלכליות מרחיקות לכת.

בעשור זה נדונו בבתי הדין הצבאיים כמה מקרים של עבירות על רקע מיני, שביצעו מפקדים בכירים תוך ניצול יחסי מרות. שלושה מן הבולטים שבמקרים אלה מובאים כאן. בין חודש יולי 2010 לחודש אפריל 2012, **תא"ל בוכריס**, שהיה אז מפקד חטיבת גולני (בדרגת אל"ם), קיים יחסי מין עם חיילת ששירתה תחת פיקודו ביחידה ובמהלך נסיעות בתפקיד. בחודש מרץ 2012, בפנישת עבודה בשעת ערב מאוחרת במשרדו, נישק תא"ל בוכריס קצינה ששירתה תחת פיקודו ונגע בגופה, עד שביקשה ממנו לחדול. לאחר הליך של גישור בבית הדין הורשע תא"ל בוכריס על פי הודאתו, במסגרת הסדר טיעון, בעבירה של בעילה אסורה בהסכמה ובעבירה של התנהגות שאינה הולמת, והצדדים עתרו במשותף להשית עליו מאסר על תנאי והורדה לדרגת אל"ם. בית הדין הצבאי המיוחד עמד על החומרה הכרוכה במעשים - קצין בכיר, שניצל את מעמדו, את דרגתו ואת תפקידו לביצוע מעשים מיניים בחיילת צעירה, בתוך מסגרת היררכית כצה"ל, שבה משרתים חיילים וחיילות מכוח חובה על פי חוק.

בית הדין המיוחד עמד על אמות המידה הגבוהות המצופות ממפקד בצבא. נקבע כי מעשיו של תא"ל בוכריס פוגעים בחוסנו המוסרי של הצבא ובתדמיתו וגוררים אחריהם פגיעה קשה באמון הציבור בו, וכי נוכח טיב העבירה והכישלון הערכי-פיקודי - ראוי לפגוע בדרגתו של בוכריס.

הליך גישור במשפט הפלילי

חוק סדר הדין הפלילי מקנה לבית המשפט סמכות לנהל דיון מקדמי בכתב אישום. מטרת ההליך היא לבחון את האפשרות לצמצם את המחלוקת העובדתית או המשפטית, כולה או מקצתה, ולייתר את הצורך בשמיעת ראיות. זהו הליך וולונטרי, המותנה בהסכמת הצדדים: הנאשם והתביעה. ברוח זו נוהג בית הדין הצבאי - בתיקים מורכבים ובהסכמת הצדדים - למנות שופט בכיר, שיש לו ניסיון מתאים, לנהל הליך של גישור. לאחר שהשופט לומד לעומק את כל חומר הראיות שנאסף בחקירה ומעניין במסמכים שהציגה ההגנה, מתנהל דיון בדלתיים סגורות. במהלך הדיון, לאחר שמיעת הטיעונים, מציג השופט לצדדים את עמדתו ומציע הצעות לסיום מוסכם של ההליך. פרוטוקול הדיון חסוי; לכן, אם לא הגיעו הצדדים להסכמה, יימשך המשפט אצל **שופט או שופטים אחרים**, שלא יהיו חשופים לעמדתו של השופט המנשר ולהצעותיו.

5 שנות מאסר לקצין במנהל האזרחי לשעבר שקיבל שוחד מפלסטינים

רב-סרן יוסף יזיד הורשע בלקיחת שוחד בסך כרבע מיליון שקלים תמורת הנפקת כמאתיים היתרי כניסה לישראל, ובנוסף נקבע כי העסיק והלין עובדים פלסטינים בביתו שלא כדין. בית הדין קנס אותו ב-30 אלף שקלים והורה להורידו לדרגת טוראי

אמיר בוחבוט
 יום שני, 18 בינואר 2016, 23:26

מתוך כתבה באתר וואלה! חדשות, 18 בינואר 2016

מג"ד צבר לשעבר לירן חג'בי יורד בדרגה

לאחר שהורשע בהתנהגות בלתי הולמת כלפי הפקודה שלו מאי פאטל, גזר בית הדין הצבאי על מפקדו לשעבר של גדוד צבר בגבעתי עונש של חודשיים מאסר על תנאי, הורדה בדרגה לרב סרן ופיצוי של 5,000 שקל שישלם למתלוננת. חג'בי: "במלחמה הזאת הכדורים עוברים דרכי, זה יצא מכל פרופרוציה" ניר דבורי | החדשות | פורסם 02/07/15

מתוך כתבה באתר Mako, 2 ביולי 2015

סא"ל חג'בי שירת בתפקיד מפקד גדוד בחטיבת גבעתי. מחודש ספטמבר 2013 עד חודש ינואר 2014, שירתה סמל מ' בתפקיד פקידה בלשכתו. סא"ל חג'בי שלח לסמל מ' מסרונים שבהם החמיא ליופיה, ביקש את קרבתה והביע את משיכתו כלפיה ב-29 הזדמנויות שונות; כמו כן, בחמש הזדמנויות, בעת שהשניים שהו במשרדו, חיבק אותה עד שהביעה התנגדות פיזית או מילולית. בהזדמנות נוספת נעמד סא"ל חג'בי מולה ונישק אותה בשפתיה ללא הסכמתה, למשך כמה שניות. כאשר הבין כי החיילת מתנגדת למעשיו - חדל מכך. גם לאחר שהחיילת עברה ליחידה אחרת בעקבות תלונה שהגישה על מעשיו, הוסיף סא"ל חג'בי בכמה הזדמנויות במשך חמישה חודשים לשלוח מסרונים בלתי הולמים בעלי אופי מיני לחיילת אחרת.

על רקע חקירת מצ"ח שנפתחה בעקבות התלונה, הדיח מפקד פיקוד הדרום את סא"ל חג'בי מתפקידו כמג"ד. בהמשך שוחרר סא"ל חג'בי משירות צבאי. סא"ל חג'בי הועמד לדין על מעשיו והורשע על פי הודאתו במסגרת הסדר טיעון בחמש עבירות של התנהגות שאינה הולמת. הצדדים עתרו במשותף להשית עליו מאסר על תנאי ופיצויים לחיילת, אך נחלקו בדעותיהם בשאלת הפגיעה בדרגה.

בית הדין הצבאי המיוחד עמד על האינטרס הציבורי החשוב של הגנה על כבודן ועל שלמות גופן ונפשן של החיילות המשרתות בצה"ל, ועל הצורך בענישה, אשר תשדר מסר חד וברור, המוקיע התנהגות נפסדת מעין זו:

"הרשעה בעבירה של התנהגות שאינה הולמת מבטאת כישלון פיקודי וערכי, ומחייבת ככלל לבחון הטלת עונש של הורדה בדרגה [...] דברים אלה נכונים ביתר שאת מקום בו התנהגותו של המפקד פגעה בכבודם וברצונם החופשי של חייל או חיילת, אשר משרתים תחת פיקודו ואף גרמה להם, כנטען, נזק נפשי. זאת ועוד... במקרה דנן אין עסקינן באירוע יחיד, חד פעמי, אלא בכישלון מתמשך, לאורך זמן ובהיקף ניכר".

נקבע, כי היקף הפגיעה באינטרס הציבורי, ריבוי האירועים לאורך זמן, הנזק שנגרם לחיילת והפגיעה באמון הציבור וביחסי האמון בין מפקדים לחיילים, אינם מאפשרים להימנע מפגיעה בדרגתו של סא"ל חג'בי. בד בבד, נוכח השלכות הענישה על סא"ל חג'בי, קבלת האחריות למעשים ובעיקר - תרומתו הנכבדה לביטחון המדינה ולשלום תושביה, סברו השופטים כי אפשר לצמצם את הפגיעה בדרגה להורדה בדרגה אחת. סא"ל חג'בי הורד אפוא לדרגת רס"ן; לצד זאת הוטל עליו עונש מאסר על תנאי ונקבע כי עליו לשלם לחיילת פיצויים.

מ/2/15 התובע הצבאי הראשי נ' סא"ל חג'בי;
פסק הדין ניתן ביום 2 ביולי 2015; אב"ד: אל"ם מרקמן;
שופטים: אל"ם שיר, סא"ל זומר

בפסיקתו העביר בית הדין הצבאי מסר ברור ונחרץ, שיהא בו כדי להגן על החיילים הצעירים למען ישרתו בסביבה בטוחה וראויה ויבצעו את משימותיהם כנדרש. על צה"ל, צבא העם, שבו משרתים חיילים וחיילות מכוח חובתם על פי חוק, להפגין חוסן ערכי ומוסרי ולהקפיד על טוהר המידות. מפקדיו הבכירים הם נושאי הדגל ועליהם לשמש מופת ודוגמה אישית. "עם אלה יש להקפיד ולדקדק כחוט השערה" (עניין פלונית).

בית הדין המיוחד הדגיש כי כמו רכיבי ענישה אחרים, על עונש הפגיעה בדרגה להיות מידתי - להלום את טיב המעשים ולאזן בין חומרתם לבין נסיבותיו האישיות של כל נאשם והשלכות העונש לגביו. בעניינו של תא"ל בוכריס נקבע כי יש להתחשב בזמן שחלף מן המעשים (כחמש שנים), בעמדתן של המתלוננות - שהסכימו להסדר הטיעון, בנטילת האחריות של בוכריס למעשיו, בקשיים הראייתיים שהתעוררו בתיק, בוותור על שמיעת עדויותיהן של המתלוננות ובחיסכון בזמן השיפוט. בית הדין התחשב אף בתרומתו הרבה של תא"ל בוכריס למדינה כלוחם וכמפקד בקרבות עזים ומסוכנים, שבמהלכם נפצע קשה ושבגינם עוטר בצל"ש הרמטכ"ל, ובכך שדרכו בצבא הסתיימה בעקבות המשפט. בדעת רוב נקבע כי בשל כל אלה, ומעצם קיומו של הסדר הטיעון, ראוי לכבדו. לעומת זאת סבר שופט המיעוט כי למרות הסדר הטיעון והנימוקים לו, בשל הפסול שבמעשיו של בוכריס, ראוי היה להורידו בשתי דרגות. תא"ל בוכריס הורד אפוא בדעת רוב לדרגת אל"ם, והוטל עליו עונש מאסר על תנאי.

מ/6/16 התובע הצבאי הראשי נ' תא"ל בוכריס;
פסק הדין ניתן ביום 2 בפברואר 2017; אב"ד: תא"ל מרקמן;
שופטים: תא"ל גורפינקל, תא"ל בן יוסף

אל"ם אברג'יל, מפקד הרפואה בפיקוד העורף, ניהל קשר מיני עם חיילת אשר שירתה תחת פיקודו, בהסכמתה; בין השאר קיימו השניים יחסי מין מלאים בכמה הזדמנויות - בביתה, במשרדו ביחידה ובמקום אירוח. הקשר המיני הוביל להתערבותו של אל"ם אברג'יל בתנאי שירותה של החיילת. כך, לבקשתה, שוחח אל"ם אברג'יל עם קצין השיפוט אשר דן אותה בדין משמעתי, ובעקבות זאת היא הוזזה בלבד, אף שהיה תלוי ועומד נגדה עונש מחבוב על תנאי. אל"ם אברג'יל אף נעתר לבקשתה של החיילת לצרפה לסיור מפקדים, הגם שלא הייתה אמורה להשתתף בו. לאל"ם אברג'יל יוחסו גם התבטאויות והצעות חוזרות בעלות אופי מיני כלפי שתי חיילות נוספות, ששירתו תחת פיקודו.

אל"ם אברג'יל הורשע בבית הדין המיוחד, במסגרת הסדר טיעון, בכמה עבירות של התנהגות שאינה הולמת. במסגרת הסדר טיעון עתרו הצדדים במשותף להטיל על הקצין 45 ימי מאסר בפועל בדרך של עבודה צבאית לצד מאסר על תנאי, הורדה לדרגת רס"ן ופיצוי כספי לשתי החיילות האחרות.

בדעת רוב השופטים חרג בית הדין המיוחד מהסדר הטיעון ונמנע מלפגוע בדרגתו של אל"ם אברג'יל, בשים לב לכך שמערכת היחסים המרכזית הייתה בהסכמה. בערעור התביעה, על דעת ההגנה, התבקש בית הדין הצבאי לערעורים לכבד את הסדר הטיעון שנכרת בין הצדדים ולהוריד את אל"ם אברג'יל לדרגת רס"ן. בית הדין הצבאי לערעורים קבע כי עמדת הצדדים הולמת את נסיבות העניין. הודגש כי הסכמת החיילת לקשר המיני אינה יכולה להצדיק מערכת יחסים אינטימית בין מפקד בכיר לפקודה, וכי זו אסורה ופסולה בתכלית. דרגתו של אל"ם אברג'יל מעצימה את חומרת המעשים ומצביעה על עוצמת הכישלון, בשים לב לפער הטבוע הקיים בין מפקד כה בכיר לחיילת צעירה. זאת ועוד, התערבותו הפסולה למענה של החיילת בעקבות בקשתה הובילה להפרה בוטה של חובת האמון כלפי פקודיו לנהוג בשוויון מלא וללא ניגוד עניינים. השופטים חזרו והדגישו כי "כרום הדרגה כך גודל הציפייה"; משכך התקבל ערעור התביעה, ובצד רכיבי הענישה האחרים הורד אל"ם אברג'יל לדרגת רס"ן.

מ/2/14 התובע הצבאי הראשי נ' אל"ם אברג'יל;
פסק הדין ניתן ביום 17 בדצמבר 2014; אב"ד: אל"ם ירון;
שופטים: אל"ם תשובה, אל"ם אהרון
מ/1/15 התובע הצבאי הראשי נ' אל"ם אברג'יל;
פסק הדין ניתן ביום 29 ביולי 2015; אב"ד: האלוף ניב, נשיא בית הדין;
שופטים: תא"ל פיילס, תא"ל חכים

לקראת הסדר טיעון עם אופק בוכריס: סעיף האונס יוסר, ללא מאסר בפועל

במסגרת ההסדר, שיוצג בפני המתלוננות לפני שיאושר באופן סופי, יודה הקצין בעבירה של בעילה אסורה בהסכמה במקום באונס, ובעבירת התנהגות שאינה הולמת כלפי מתלוננת אחרת. העונש המסתמך: הורדה בדרגה ומאסר על תנאי

אמרי לוי סדר
יום שלישי, 29 בנובמבר 2016

מתוך כתבה באתר וואלה! חדשות, 29 בנובמבר 2016